

ایم ایس سہیل احمد

⑦

سہ ماہی

سراگئی
بہاولپور

ادارت:-

م۔ سید نذیر علی

م۔ اسلم قریشی

م۔ فدائے اطہر

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

پاکستان دنیا دا او فویکا ملک ہے بچڑھا اسلام دے ناں تے
 گھدا ہے۔ ایندی خاطر ان گنت قربانیاں مرف اتے مرف میں گالوں
 دتیاں گیاں ہن تاں جو ایس ملک چ اسان خدا تے اوندے رسول
 دے فرمان موجب ہر ازم کوں ٹھکراتے اسلامی طریقے دی حیاتی
 گذاروں۔ رات دینہ اسلام دی خاطر کم کروں۔ اسلام ہے تاں
 ملک ہے، ملک ہے تاں اسان ہے۔ دیس دے پیاں شہریاں
 وانگوں بکھاریاں تے وی اے فرض بندے جو اسلام تے پاکستان
 دے وفادار ہن۔ انہاں دے قلم چوں نکلن آلا ہر لفظ اسلام دی
 وڈی تے دیس دی رچ ودھاوٹ والا ہووے۔ او بھیکرے نیں کر
 سگدے تاں اپنے آپ کوں مسلمان تے پاکستان دے واسی اکھاوٹ
 دے مقدار کینی۔

کیوں جو اسان سب توں پہلے مسلمان دل

پاکستانی تے بعد اچ بیا کھڑیں۔
 او! عہد کروں جو اسان سچے مسلمان اتے سچے پاکستانی
 دتے رہوں۔ اتے اپنے قلم کوں اسلام، ملک تے ملت دی امانت
 (ادارے)

لیس سائیں طہ سائیں

— جعفر بلوچ —

میڈے دل وچ وسد سائیں
سیں منے جو میڈے سیں کوں
رحمت اوندی وسدی چم چم
شان اچی اے خلق عظیم اے
ڈیکھن توں دودھ کے برحق اے
سچ مح ہے قرآن مجسم
اد منزل ، اد مدثر
روز حشر شفاعت کر کے
امت دی کل آپ کر لسی
کوئی ہووے تسکین دی صورت
جمنر شودا کھلا ، ر ملا

میڈا سوہٹا میڈا سائیں
ملدے ادل کوں اللہ سائیں
رحمت دی ہے برکھ سائیں
لگدے کجھاں مٹھڑا سائیں
جو کجھ ہے فرمایا سائیں
میڈا ہادی میڈا سائیں
لیس سائیں ، طہ سائیں
ساکوں ڈلیسی اولاسائیں
کالی کسلی والاسائیں
دل ہے ماندہ مونجھاسائیں
سمجھے دین نہ دنیا سائیں

اد کیا جانے تہاں چانو
اوندا گھانا دادھاسائیں

خواجہ فرید دے کلام فریج

عشق دے داستان

طاہر تونسوی

خواجہ فرید درد تے فراق دے شاعر بن۔ حسن دی تلاش تے اونکوں
پون دی خواہش پڑکھیں دی دھماں وچ تبدیل تھی گئی ہے۔ انہیں عشق تے محبت دے جذبات
تے احساسات دی جس طرح ترجمانی کیتی ہے او رومانی شاعری دی عمدہ مثال ہے۔ عشق و محبت
دیاں گھٹاناں تے وار و اتناں دا بیان خواجہ فرید جٹھے جڈے نال کیتے او ہر پڑھن آئے کون
اپنے دل دی آواز لگدن تے او اپنے آپ کوں خواجہ فرید دے تجربات وچ شامل سمجھن لگ
یوندے رومان دیاں راہواں تے ٹردے ہوئے خواجہ فرید عشق و محبت دی دے کردار
دا وی ذکر کیتے خواجہ فرید دے بیان وچ جیویں میں اکوں عرص کر لیاں درد تے فراق، انتظار
دا ڈکھ، یار دی تانگہ، وصال دی خواہش، دل و سب دی تمنا۔ تے چاہنیں دا سمندر چھلان
مریندا ہے۔

سستی پنوں دی داستان پڑکھیں دی کہانی ہے۔ تے کسی پنوں دی گول وچ تھلس
وچ رلدی رہی ہے سستی دے والے نال خواجہ فرید اپنے عشق تے محبوب دی گول دا تذکرہ
نویں نویں انداز نال اپنے کافیں وچ کیتے وصال یار فراق وچ بدلے تے ماں خواجہ فرید
فرمیدن سے سناول نل دل گھر ڈوسدھایا تن مونجہ ماریا سر سول تایا
تن مونجہ ماریا تے سر سول تایا دی کیفیت خواجہ فرید دے کلام دی اہم خاصیت ہے۔
تے مونجہ منجاری دی فضا وچ خواجہ فرید دا عشق پردان چڑھدے تے او رومان دے سفر
تے ٹردن۔ یار دا دھوڑا ایجھاں درد پڑیندے جے عاشق اس طرح اظہار کریندے

ہے یار برو چل
ہک تل ترس نہ کیت
کر کے سخت نمائی
اپنے نال نہ نیت
بھر مارا ازلوں
میں مٹھری لو پیت
پنل تھیوں پاندھی یار
چھڈ کے کلہری بروچ

ہر دم و تان درماندی یارا نئے نئے روگ اندر دچ
 برسوں بلائیں سمجھ صاحبیں دم دم آپس نکلن دہائیں
 بیج فرید نہ بھاندی یارا بگڑی پوٹ اندر دچ
 عشق تے محبت دالے روگ تے پوٹ ایہیں گہری ہے جے عاشق کوں رات پڑینہ تڑپندی
 ہے تے یار کنوں شکوہ تے شکایت دا بیان اس طرح تھیندے ۔

اساں کنوں دل چاہو دے یار چاہے کتھاں دے یار
 یار برو چل کیچ دا والی کیو حال کنوں بے حال

پریت روہ رلا یو دے یار

اس کافی دچ ہجر داکر ب تے محبوب کنے دوری دا اظہار جیویں خواجہ فرید کیتے اونکوں
 نقیص دچ میان نیں کیتا دچ سگدا ۔

یار مسٹی کوں پڑ ترو رولا ساڑیو کیتو کیری کولا
 تترئی کوں کیوں تار یو دے یار

پنل چھٹ کے کیچ سدھاپولا دلڑی نمائی ہے زار نزار
 یاس یاس نصیب اساڈے ناکولی ٹو بھے ناکولی تارڈے

نا راہ ڈسدم کرہوں قطار

انہیں کانیں توں اے اندازہ تھی دیندے جے خواجہ فرید یاس تے نا امیدی دا اظہار
 کریندن ۔ ایندی بنیادی وجہ اے جے گنہگارے درد تے ہزاراں ڈکھ ، سول ازار
 دے نال نال سنگتی تے ساتھی دی نیں جڑھا ڈکھ ونداوے ۔ تے ڈکھ درد ونداوی
 کئی نیں سگدا ۔ اے تاں اونکوں پتہ ہوندے جیندے تن کوں لگی ہوندی ہے ۔
 جیں تن بگڑی سولی تن چائے غیر فرید نہ رمز پچھائے

جائے سوہنا دلبر یار

کتھائیں کتھائیں محبوب دے وصال دا ذکر دی خواجہ فرید کریندن تے زمانے تے دی
 ڈوہ ڈیندن جے لوکیں انہیں اے محبوب کوں جدا کر ڈتے تے اس طرح او
 لوکیں کوں برا بھلا دی آہدن درحقیقت اس طرح خواجہ فرید اس وقتیں دے خلاف

احتجاج کریندن جیڑھیاں شق تے بھت وچ کندھ بن تے سامنے آویندن تے ہڈوں دلیں
سے ملاپ وچ رکاوٹ پیدا کریندن۔

پیشہ پرائی بیٹیم کیتا
نال نہ ستم سانول یار
پنل یار کوں چاہر پھونے
زور ازوری پکڑ نیتونے

پلوونے شالاب دی مار

عشق دا صادق جذبہ بھر دی بجاہ دے باوجود وی مسخانیں تھیندا بلکہ شوق دیاں لہراں وڈاٹ تے
چھوہیاں مارن لگ ویندن تے خواجہ فرید اے تئیں آویندن۔
کچ دڈنساں جے تئیں جھیاں جے دل ولساں کافر تھیاں

گل وچ پائیم پریت ہمار

ستی دے والے نال بک طرح دی دھکی ڈیندن جے میں مفت اچ جان ڈے ہڈیاں تے
تھیں سے نال لگساں۔

آمل اچکل سوہنا سائیں
نہ تان مفتی خون تھیاں
توں بن مول نہ سہندیاں داہیں
سٹ دل نال تان گالہ اکھاں
اے کافی وچ عاشق نے جذبات دا اظہار جڑھے سوہنے طریقے نال خواجہ فرید کیتے اوندی
مثال پوری سرائیکی شاعری وچ نہیں ملدی۔ کافی دے ہر مصرعے توں ڈکھ تے درد دے
لہجے نکلدے ڈسدن۔

بک پل عیش نہ پائیم گھر وچ
گذری ساری عمر سفر وچ
پوندے سو سو پور اندر وچ
یاب یار دے دیس سائیں
جاں ڈیکھاں جھڑینہ کن دین کوں
روواں کر کر یاد سچھ کوں
اکھاں پکن منہ ڈیکھن کوں
گل لالوٹ کوں پکن باہیں
داٹ نہاراں کانگ اڈاراں
پنڈت جوسی دے کن کھاواں
سو پونج ہاراں فالان پاواں
اوسی میڈا یار کڈاہیں

بک ہٹی کافی وچ درد تے غم دا اظہار ایں طرح تھے۔

آمل مارو مارو دو
قتل وچ کردیاں دھاہاں
ماراں سکلاں گوکریاں
کر کر تہریاں باہاں

سسی داستانیں وچ درد تے غم دی علامت ہے اس کیتے خواجہ فرید نے کلام وچ
اے حوالہ زیادہ اُتے کتھائیں۔

دردی وتاں رڈدی قتاں
سو سول لکھ سمٹھیں سہاں
دل رنگ سانولے سوا
کتھائیں

تقی تو رو واٹ نہاراں
سجھن توں بن نہ تھیاں میں
گیا سولاں اندر سر گل
سستی سوہنی اتے مومل
کڈیں سانول موڑ مہاراں
گھڑی کیا پل نہ جیساں میں
سمجھو مشکل تھو سے مسل
اونہاں وچ پی گٹھیاں میں
ہر رانجھے دی داستان دا حوالہ دی خواجہ فرید دی کاغذیں وچ بہوں جاتے اتے نویں
رنگ نال اُتے۔ رانجھن دی علامت عشق حقیقی دا اظہار بن تے سامنے آندی ہے
پڑھ بسم اللہ گھولیم سر کوں
رانجھن میڈا میں رانجھن دی
یا اے بول ڈیکھو۔

سب غیر دا دہم بھلایا ہے
منظر ذات صفات کما ہی
طہ حیرت بھلایا ہے
عشق حقیقی توں علاوہ عشق مجازی دیاں جھلکیاں دی نظر آندن تے مشترک موضوع
درد تے فراق ہے خواجہ فرید نے اندازِ بیاں اینکوں بندی عطا کر پڑتی ہے۔
کتھائیں رانجھے دے چاک تھیون دا ذکر ہے کتھائیں ہر دیاں دھالواں ہن۔
یار چھیندا چاک مہیندا
ناکر کوڑے جھڑے وہ یار

ہیر دے حوالے نال اظہار دا رنگ ڈیکھو۔

سیجھڑی ہیر سلیٹی
سکیاں لایاں کاہا

کینویں جوئے جی اڑے
رانجھن تخت ہزار اڑے

یاس تے نا امید دی وچ آس دے ڈیوے دی ہن لگ پوندن - پر اے موقع گھٹ ہن -
 رانجھن جوگی تھیم وٹھے
 ہن وٹ سانول کون تکیرے
 تھیا فرید سہاگ سوایا
 رانجھن میدا میں گھبرا آیا
 پر اے خوشیاں ہک پل دیاں ہوندن غم ولسہ تھی ویندن -
 توں بن مہیندا چاکھے
 جو جو خوشی سرسبز تھی
 قسمت فرید دی تھی پھٹی
 پھڑے پھرتے میں لئی
 ہک جاتے اظہار دالے رنگ وی ملدے -

بھل گیا سارا راج ہپاٹا
 بیٹ دی ریت سو ہندی ہے
 دل نوں جس نے جا دو کیتا
 گپ رگ مول نہ واندی ہے
 چاک مہیندا من نوں بھٹا
 گھولاں سیج تے تول و ہاٹا
 رانجھن جوگی میدا میتا
 عشق تہندا لوں لوں سیتا

خواجہ فرید اپنیاں کانیں وچ یسلی مجنوں دا ذکر وی کیتے -
 پتوں ہوت نہ کھڑ موکھ لایا
 سوہنے چٹ پچھاں رلایا
 سن یسلی دھماں پکڑے
 سوہنیاں توں ہک دالے
 ایندے نال نال زلیخا دا ذکر وی بل ویندے -
 چھٹ کلہری کیج سدا
 کوڑا عنذر نبھایم گھلدا
 تیڈا مجنوں تار تزارے
 کپڑیں چا پردہ مھمل دا

مارم سول وڈاٹ
 سے ٹرھ گے میں گھاٹ
 لیل مجنوں بہر زلیخا
 اے عشقیہ داستان خواجہ فرید دے کلام وچ کھنڈیاں پن تے خواجہ فرید نوں
 انداز ورح انہر کہیں استعمال کیتے - ہک کافی وچ خواجہ فرید ساری کالہ مکاڈی ہے

جیون ڈینہ اڈھائی دویار سٹ گھت فخر وڈالی دویار
 کتہ رانجھن کتہ کھڑے بھڑے کتہ رو گے او جھگڑے بھڑے
 کتہ چوچک دی جانی دویار

مکدی گالہ لے لے بے بے عشقہ داستانیں دے انہیں کرداریں دے قولے نال خواجہ فرید
 حسن حقیقی دی تلاش دا اظہار کیتے کیوں بے۔
 ہر صورت دِیچ آدے یار
 کر کے ناز آدا لکھ وار

بقیہ "اداس روحان"

یار ہوندے او شودی اساکوں ڈیکھ تے روندی کرلاندی رہ گئی پر اساکوں اپنی منزل
 تے چلے گیوے۔ پچھلے سال اساکوں واپس ویوے تے تان ہوں مکان وچوں میڈی بھین دیاں
 فراق بھریاں دریاں آنڈیاں پیاں ہن۔ ایندا مطلب ہا جو او دریمہ اچاں تئیں جیندی مہی
 اساکوں ساریاں دل پکا کرتے اگوں تے ٹپ پیوے۔ پر میڈی
 ما دا دل نہ رہ گیا۔ اتے تلے لہہ کے میڈی بھین دے گل وچ لگی۔ اساکوں ساریاں اماں
 دی انتظار دِیچ پھیرے مارن کھڑ گیوے۔

کچھ دیر بعد اساکوں ڈٹھا جو میڈی مائے میڈی
 بھین دے تے پھکن لگ گیاں۔ او ہوشکاری جیں میڈی بے قصور بھین تے ظلم
 کیتا ہا، لک تے تماشا بیٹھا ڈیکھدا ہا۔ او جلدی جلدی چا تو چا تے بھنا۔ او ندا
 خیال ہا جو گھر وچ کم بن گے۔ تے ہک دی جاتے ڈوں کونجاں ہتھ اکھن۔ پر او
 جڈاں انہاں دے کول پہونتا۔ تان انہاں ڈوہیں دیاں اداس روحاں بُت دے
 عارنی پنجرے کوں چھوڑتے ہک نویں سفر کوں روانہ تھی چکیاں ہن۔

سرائیکی زبان، وطن اتے تمدن دا تذکرہ تاریخی تے تحقیقی حوالیاں تال

نل۔ ۱۔ ڈاہ روپے

معارف سرائیکی

(سید نور علی ضامن جینی)
 مصطفیٰ شاہ اکیڈمی۔ محلہ نقاش۔ احمد پور شرقیہ

اداس رو حان

ابن الامام شافعی

اللہ سب نے اسان پکی پرندیاں دی زندگی دی خوب بٹی ہے۔ نہ جانہ مکا نہ۔
 ڈو چار لکھاں دا غیر محفوظ جیہاں آکھڑاں۔ جیڑھا گرنی سہری کنوں پھیندے نہ مینہ وا
 وینے کم ڈیندے۔ چھوٹے لا مایو دی ڈتی ہوئی چوگ نال کم ہن ویندے پر جیڈن
 اڈن جوگے تھیندے ہن سارا بار آپنے سرتے آپوندے۔ خوراک دے ڈو چار دائیاں
 کیتے سارا ڈینہ کھڑائے مریندے ہن۔ گرمی سہری وچ میلاں دا سفر کریندے ہن تیں
 ویلے مٹ بھریندے ہن۔ تے رب دی ذات دا شکر کریندے ہن۔ سال وچ ہک دفعہ
 اسان نقل مکانی کرتے آپنے وطن کنوں ہزاراں میل پرے نوں جانوں ٹکائیاں تے درے
 وچ لیندے ہن۔ اتے جتھوں وچ لنگدے ہن انساناں دے ہال شور مچا ڈیندن کوئیاں
 ری کوئیاں سخی سرور دا پھراتاں پاتی دیو۔ تے اسان بھولیاں پھرے پاوٹ کھڑویندیاں ہن۔
 شکاری لوگ اساڈے گوشت کوں ڈاڈھا پسند کریندن۔ اتے جیڑھے ویلے
 موقعہ ملدے اساکوں بندوقاں نال بھن سئیندن۔ اسان نماٹیاں نہ درہاں جوگیاں نہ فریاد
 جوگیاں۔ اکھوں تال کیوں اکھوں۔ جو اس ڈا قصور کیا ہے۔ اسان راہ ویندیاں تے ایڈا ظلم
 کیوں کریندے ہوتے۔ دل سوچ سوچ تے چپ کر ویندیاں ہن۔ جو رب دی رضا ہر
 ذی روح کوں فنی پوندی ہے۔ اللہ سب اساکوں حلال بنا تے انسان دے واسطے ظلم
 دارستہ خود کھول ڈتے۔ پرار دی گال ہے جو اساڈی اماں تے اسان ڈوں بھینٹیاں اپنی
 ڈا بنال ویندیاں پیاں باسے جو ہک شکاری ساڈے اتے فائر کیا۔ قسمت دی ماری
 میڈی بھینڈ زور وچ آگئی تے گولی افدا پر بھن چھوڑیا۔ حیاتی ہنس مولیٰ تاں نہ پر
 اڈن جوگی نہ رہی۔ اتے ڈھانڈی پوندی شکاری دے پیراں وچ زپ وچ تھئی۔
 پہلے تاں شکاری پا تو کڈھتے اوکوں کوہن لگا۔ پر جیڈاں ڈکھن جو لے ٹھیک
 تھی سگدی ہے تاں دل دوا دارو کرتے اوکوں گھر وچ چھوڑ ڈتے۔
 مایو ہووے یا بھینڈ بھرا ہر گئی جینے وقت دا
 باقی ملے

کملی

اکمل انصاری

گھروں آفس دو دیندیں ہوئیں میگوں ڈوں رستے لگے ہن۔ ایہہ ڈو ہائیں
 رکاں مسافراں نال پر ہونڈیاں ہن۔ جیڑے ویلے ڈیکھو ہا سڑک اتے ٹانگے اسٹیکل
 موٹر سائیکل رکشے تے کاراں دی بھارج ہونڈی ہئی۔ فٹ پاتھ تے کھبے سچے مسافراں دیاں
 قطاراں نظر دیاں ہن۔ اینویں لگدا ہا جیویں حیاتی دی گول واسلسلہ اتھاہیں آکھدے۔ میں
 روزانہ دفتر دیندا ہم۔ پندھ ڈھیر کوئے نہ ہا۔ میں گالھوں میں کڈاہیں کڈاہیں پیریں دی ٹر
 پوندا ہم۔ حیاتی دیاں بہاراں میں نیڑے کنوں ڈیکھن دا عادی ہم۔ ایس پندھ وچ میگوں
 کڈاہیں پوریت نہ تھئی ہئی۔

بک ڈینہہ آپی عادت دے مطابق میں آفس دوٹریم موسم
 بہار دے جھاڑے ہن تے بہار دی نکمری نکمری رت نال فضا ہوں سوہنی پتی نظری
 ہئی۔ تھوڑی دیر چلن دے بعد مینہ دے نکلے نکلے تریرے ڈہن لگ پے۔ موسم دی
 مستی تے رنگینی وچ میگوں احساس دی نہ تھیا جو میں لپدا دینداں۔ میں آسمان دو
 دید چاتے ڈٹھاتاں جھڑبک لیے آلی کار آسمان کوں ولعیٹ کھڑا ہا۔ میں مستی اچ وگدا دیندا
 ہم۔ میڈے کوں بک دم بک لڑکی گزر گئی۔ میڈے کچیلے کڑے وال کھنڈیے ہوئے تے
 انہاں اچ مٹی دے گورے پے نظر دے ہن۔ پر بک شے میگوں ہوں دکھری نظری
 جو او لڑکی سہپ وچ بک سوز پتی نظری ہئی۔ میں خدا دی قدرت تے پواتی گیم
 تے بے خیالی اچ اونکوں سڈھا ماریم۔ اوں لڑکی نے کئی جواب نہ ڈتاتے تیکھے تیکھے
 ٹردی رہی۔ میں دل سڈھا ماریم او کھڑ گئی تے پھوں تے دید بھنواتے ڈکھس۔ اوندے
 ہونٹھ مکدے پے ہن۔ میں ٹردا ٹردا لڑے پچ گیم۔ کون اس توں؟ میں نال وچ تے پھیم
 اوں نے اپنے منہ تے پٹھا ہتھ رکھیا تے کھلن لگ پئی۔ دل کھل کنوں گنگ تھی گئی۔ میں
 کون آں؟ ہا ہا ہا ہا! میں سمجھا گیم جو ایہہ کملی ہے۔ میں اونکوں کیا آکھ سگدا ہم۔ میں
 جھرا لپدا رہ گیم۔ میں سوچیم جو رب اتنا بے پرواہ کیوں ہے اتنا سہپ تے دل ایہ

حالت ... میں دفتر کی ڈیسک تک سوچیندا رہ گیا۔ ایندے بعد اوہا چھوہریوں کی واری رستے
 دھندسی ہوئی۔ کہیں ویلے اوندے ہتھ اچ گڈی گڈا ہوندا ہا۔ تے اوگڈی گڈے کول سمان
 دھرتے جھیندی۔ کڈا ہن کڈا ہن اوندے ہتھ اچ ہک شیشی دی نظر دی ہوئی۔ ہک ہوئی
 عجب شے ڈھنسی۔ او ایہ جو جیرے ویلے کوئی کار اوندے کولوں لنگھدی او منہ تے ہتھ
 رکھتے ہک دردناک دھار کڈھندی۔ میں اذکوں حرف ڈیکھ سکدا ہم۔

دل ہک ڈنہ ہک نرالا واقعہ تھا۔ میں دفتروں گھرویا ویندا ہم۔ رستے اچ قبرستان
 ہا۔ کیا ڈبلاں جو اوہا کمل چھوہر قبرستان اچ ٹردی ٹردی ددی ہوئی۔ میں موٹر سائیکل کول ہک
 پاسے کھڑا ڈھکتے کڈا کڈا اوندے کول ذبح کھڑیم۔ او کملی ہولے ہولے ٹردی ہوئی ہک قبر
 دے سر ہائے پہنچی۔ اکھیں وچوں ہنوں دے نیرپے وگڈے ہن "راجہ! ... راجہ!"
 ایہ فطرتی دل اوندی زبان تے پیا چڑھا ہا۔ دل او قبر دے اتے سم پئی تے ہولے ہولے
 لوٹن لگ پئی۔ "راجہ! میگوں تیری محبت دی قسم، میں تیرا بدلہ گھنساں۔" دل لحظہ دیر بعد او
 اٹھی قبر دے کول رکھا ہو یا ڈیو اچا تے شیشی وچوں ڈیوے وچ تیل سٹیس۔ ڈیوے
 کول آہنی جا رکھن دے بعد اوں دھاکتے ہتھ کھڑے کیتے "ہولے ہولے" ایندی رہی
 پر میں کہہ نہ سبھ سکیم۔ اس کم توں فارغ تھیون دے بعد او سرک آئے رستے دوڑ
 پئی۔ میں دی سوچیندا سوچیندا اپنی گاڈی دو آیم۔ تے گھر دو روانہ تھی گیا۔

ہوں ڈینہ دے بعد میں سوچ دے جھکے سمندر اچ غرق تھی گیا۔ جو ایہ
 لڑکی اصل وچ ہے کیا۔ میگوں بگدا ہا تو اس پاگل بن دے پھپھوں اس کملی دا عقیدہ
 ہا۔ ایہ گاڈیڑ میڈے کولوں حل نہ تھیا۔ کئی ڈینہ ایویں لگا ہونگے تے میں سوچ ہون
 تے تنک گیا۔ دل میڈی ملاقات میڈے ہک سنگتی یونس نال تھی جگا لھیں، گالیں اچ
 میں ایہ گالہ دی کرھوڑی۔ پہلے تاں او کمل یا "او شو دی کملی سے"
 "پر میگوں شک ہے جو او بالکل ٹھیک ہے" میں اوں کول اپنا نظریہ پیش کیا۔ دل
 یکدم چپ تھی گیا تے میں اوندے چہرے دو ڈھکم۔ "کہہ دی ہک لکیر و ناف پئی نظر
 ہوئی۔" زری نال اس وسیب نے ہوں دہرا دغا کئے "اکی!" "اچھا؟" اوندا ناں زری
 ہے؟ "ہک سوہنا ناں سن تے میں واقعی حیران تھیم۔" وسیب نے اوندے نال دھکا
 کیتے؟ "میڈے اس سوال تے یونس نے کڈا ماسا ہیریا۔" ہاں! ...

دنیا وڈی ظالم ہے۔ " دل اوں قصہ شروع کیتا۔

زرّی دا تعلق ہک امیر گھرانے نال ہے ایڈسے پایو ہن دی جیندے ہن۔
 تے اپنی دمی دی حالت تے رت دے ہنجوں روندن۔ ایہہ کلی سہٹپ وچ اپنی مثل آپ ہئی۔
 تے کالج اچ پڑھدی ہئی۔ ہوں کالج اچ ہک غریب تے شریف لڑکا نامردی پڑھدا ہا۔ ہک ڈینہہ کہیں
 عنوان تے نامرتے زرّی دا مقابلہ تھی گیا۔ تے اوں مقابلے وچ نامردی جت تھی۔ اوں نے مقابلہ
 جیتن دے نال نال زرّی دا دل دی جیت گھدس۔ دل ڈوہاں ایچ پیار محبت دیاں پینکھاں پون لگیاں
 یکے کالج وچ نامردی قابلیت تے شرافت دی دھاک بیٹھی ہوئی ہئی۔ اوندی شرافت نے زرّی
 دے پیو شبیر حسن دا دل وی موہ گھدا۔ نتیجہ ایہہ تھیا جو زرّی تے نامردی شادی تھی گئی۔ آہن جو
 رقابت دی بجاہ ڈاڈھی تھی ہندی ہے۔ ہوں کالج وچ جتیں امتیاب تے نمود دی پڑھدے
 ہن۔ انہاں نے ہر طریقے نال زرّی دے قریب و جتن دی کوشش کیتی پر او کامیاب نہ تھئے۔
 او دنوں نامردی نال حد کرن لگ گئے۔ پر ظاہری طور تے او نامردی کھل ہن تے بلدے نامرد
 اس منافقت توں بالکل لاعلم ہا۔ وقت گزردا رہا تے دشمن حد دی بجاہ وچ ٹر دے رہے۔
 او ظاہراً نامرد نال پر خلوص ہن تے ہلکڑیاں پاتے بلدے ہن۔ رب نے زرّی دی معمولی اچ
 ہک پیرا سٹیا۔ انہاں دی محبت دی نشانی بیلے۔ جیڑھا آہستہ آہستہ پروان پڑھدا رہا جل تقدیر
 نے ہک کاری وار کیتا۔ تے زرّی دی دنیا اچھڑ گئی۔ دغا باز دوستاں نے سازش کرتے نامرد کوں
 زہر ملا چھوڑا۔ تے زرّی دی محبت ہمیشہ کیتے اوں کنوں جدا تھی گئی۔ نامردی موت زرّی کیتے ہک
 پہوٹ وڈی آزمائش بن گئی۔ تے شو دی بسترے لگ گئی۔ دل رب نے او کوں قوت دتی تے اوں
 سوچیا جے کراپئے کیتے نیں جی سگدی تاں اپنی محبت دی نشانی بیلے کیتے اذ کوں ضرور جیو پاپوے۔
 او ہولے ہولے تندرست تھی گئی پر اندر دا پھٹ اوندے جگر کوں کھادی دیندا ہا۔ بیلے سکول اچ
 داخل تھی گیا۔ حقیقت دی گالہ ایہہ ہے جو بیلے نے زرّی دے دل توں نامردی جدائی دا ڈکھ بھلا
 دتا پر تقدیر دے فیصلے دی ڈاڈھی گراڑے ہوندن ہک ڈینہہ بیلے سکولوں پڑھ تے گھر واپس ولیا
 اندام تے رستے وچ ہک کارنے اوں معصوم کوں بیدری نال پیہہ ڈتا۔ بیلے دی موت زرّی
 تے ڈکھ دا پہاڑ بن تے ڈھکی۔ تقدیر نے اوندی محبت دی چھیکڑی نشانی وی کھس گھدی۔
 بیلے دے وچھوڑے نے زرّی دے دماغ کوں ہلا ڈتا تے او مکلی تھی گئی۔
 یونس نے گالہ ختم کیتی تاں میں رومال نال اپئے ہنجوں پونجھے۔ میں

سو چنڈا رہ گیم۔ جو زرتی دی ایسی حالت دا بار میں تقدیر تے سٹاں یا ایس وسیب کوں دھردار
 قرار ڈیواں۔ ڈوہاںیں خیالات اچ ہک شے ای سامنے رہی جو ایہہ ساری کھید تقدیر دی
 ہے۔ دغا باز دوستاں نے خلوص دی آؤ وچ ایگھا تیر جھلایا جو ناقر سنبھل نہ سگیا۔
 اوں کملی واقعہ سن تے میکوں وسیب توں نفرت دی بو آؤن لگ پئی۔ جو ایہہ وسیب کتنا حامد
 ہے کتنا قرو سیندے۔ اوکلی میکوں جڈاں دی ٹکڑی ہئی میں اونکوں ہک مظلومیت دی تصویر
 سمجھ تے ڈیڈا ہم۔ جیندے اتے وسیب نے ظلم دے سارے بھکا سٹھے ہن۔ میکوں ہر
 دی یقین میں آندا جو اوکلی ہئی۔ پتہ میں کیوں۔ میڈی سوچ میکوں دل دل ایہہ خبر ڈیندی
 ہے جو کملی کوئے نہ ہئی۔

رفیق احمد پوری

غزل

کوئی تانگھاں دی دھوڑ اڈا دے کہیں کوں دھن دے کھاپے
 میں کیوں اپنی زندہ کھاناواں میڈے گھر وچ کیا پے
 گزے دیوچ بندھیا ہے ہک اخلاص دا دریا
 دشمن میڈا تیر نہ میچے، میڈے طرف کوں ناپے
 لوک اگو نہیں کھل خوشیاں دے چن تے راہی تھیندن
 غم دے کنڈے میکوں کڈھنے پے دیندن ہک لاپے
 نیرے تھی تے پر کھیندا ہے فطرت دے رنگاں کوں
 پرے کنوں تاں تیل دی ہونے دے وانگوں جا پے
 منہ دے کھوے کیوں ہن جیکر دل وچ بغض نہیں رکھدے
 میں تاں ایچھے لوکاں کوں دی گڈا ہاں ڈوچا پے
 کیچھے کیچھے حذر دے ٹوٹے مٹی دے وچ مل گن
 یاد جہاں کوں کرتے ساڈے ہاں وچ یونہی کالے
 میں مجرم ہاں چٹے ڈنہہ دے خواب رفیق ڈھٹے ہم
 ایویں میڈے گھر وچ کینی کالی رات دے چھاپے

اوندے دیندا ہا۔ تیں ہن دوران اوں کوں اے احساس تھا ہو اوندے کھتے پیر کوں سختی دا پڑ کیندا ہے
 ساری علاقے دیاں چار حیاں تیں لایاں ادا کھیاں ہن۔ تیں اے ڈر ہا ہو پیر دا اے زخم وڈا
 تھی تیں کھائیں ٹرن وچ رکاوٹ نہ ہن دیے۔ ہن سانگے اوں راہ ویندیں بہہ کراہیں ڈوہاں
 بجتیں دے پٹے چاکو لے تیں انہیں کوں لہا تیں کھٹا کریندیں ہوئیں اپنی سچی کچھ وچ پا کر پیا۔
 اوندے خیالات خدا جانے کتھاں کتھاں ودے ہن پیراوندیاں اکھیں ایڈو ایڈو دے حالات
 دا جائزہ پیاں گھنڈیاں ہن۔ اوں پرے ڈکھاتاں اونکوں زالیں دی ہک قطرہ نظری۔ انہیں
 دے سر تیں گھرے ہن تیں او پانی بھری اندیاں ہن۔ اوندی نظر تھوڑی جہیں دیر واسطے
 اس منظر تیں جی رسی۔ لیکن دل دی اوندی ٹور اچ کوئی فرق نہ آیا۔ اچانک بس دے ہارن
 اوندی نظر آتھوں ہٹا ڈتی۔ اوں مڑتے ڈکھاتاں سرس بہاڑ دے دامن وچ ویندی ہوئی
 بس دا اگلا شیشہ اونکوں نظر آیا۔ او اتھائیں کھڑ تھیا۔ اونکوں اپنا کوئی سوغا یاد آ گیا۔ او
 بس کوں اودھ توڑیں ڈہلا رہا۔ جسمہ توڑیں بس ہک بے بہاڑ دی اودھ اچ نہ آ گئی۔ تیں
 جیر ہلے بس اوندیں نظریں کنیں غائب تھئی گئی۔ تاں او دل کر پیا۔

اوں کوں اپنا اوسو یاد آ گیا جینکوں او ملن ویندا ہا۔ آٹے خیاں وچ آتیں
 او اوندے نال ٹر دین ہوئیں ہاتھیں کرن بہہ گیا۔ "ٹھیک آتے... کیوں... توں نوہیں
 گیا؟..... واہ واہ۔"

اوندے انہیں خیالات واسطہ زیادہ دیر نہ رہ سکیا۔ تیں اگو وچ کراہیں اوں کوں
 بھٹس دے اجڑ مل گئے۔ او انہیں اجڑیں کوں چاندا ہا۔ اوں ہک آجڑی نال الیندیں
 ہوئیں آکھیا "تمیرا میں" ولدا آیا خیر ای ادا " او اوندے نال خیر خوش کریندا اگو
 تیں لنگھ ہا۔ تیں اگو اونکوں ہک ہیا آجڑی بھیندا ناں چا کر ہا ملیا۔ چا کر اوندے زیادہ سونہاں
 ہا۔ او چا کر دے نال گیا او خیر خوش کرتے اجازت گھنن والا ہا لیکن چا کر اوں کوں
 جی کتا۔ اوں حال ڈیندیں ہوئیں آکھیا۔ "کھہ لی حال خیر دن۔ مگن نال درانی ہئی ہوں ڈو
 ویندا ہیا ہم۔ تیں اسلم تھی پی سب خیر آے" چا کر آکھیا "فتالا خیر لوڑ ای خیر دی"

اوندے بعد اوں دی چاکر کنس حال گھدا تیں جی کیتس۔ چاکر اوں کوں حال ڈیندیں ہوئیں
 آکھا۔ خیر اے ادا، اتھاہیں وڈوں فہر اہڑنال پھڑیے ہاسے ہن ڈسنبھرتھی گئی اے پھو تیں
 ویلے ویندوں گھاہیں دے حال کیں میں۔ بھڈیاں بھیاں ولدیاں میں۔ ساڈی ایہا گندان اے۔
 کھڑوں بھگتندے، پی سب خیریت اے۔ شالا خیر۔ ادا ایہو آکھ تیں چاکر کنس انج تھی
 پاتیں آنا راہ جا گھدس۔ اگو گیا تاں اوندے راہ اچ بک وستی آگئی۔ اوں پرں کنیں ڈٹھا
 تاں اگو بک ہڈھڑا جیندی رتی ڈاڑھی ہٹی کھڑا ہا۔ اوں لے نامناسب سمجھا جو میں حالت نال
 وستی وچوں لنگھے۔ اوں کچھ وچوں بھتی کڈھ تیں بھوئیں تیں چاسی۔ تیں اوں گوں پیر نال
 سدھا کرتے پاتیں دل ٹر پیا۔ جیر پلے اوں ہڈھڑے دے نال سلام کرتیں لنگھا
 تاں اوں ہڈھڑے اوں کوں "ادا" آکھ تے روک ڈتا۔ اوں پھو تیں ہڈھڑے ڈو ڈٹھا
 تاں ہڈھڑے پچھا۔ "کون تھیندیں ادا؟" "بغلائی؟" "بغلائی؟" "یا کیا گالھ اے؟"
 "گالھ کئی کیں میں توں میں بغلائی؟" "ہا! میں بغلائی آں!" او ایہو کچھ آکھ تے
 ٹر پیا۔ او وستی وچوں پیدا پیا ہا تاں پھو کہیں سڈ پیا۔ اوں مڑ تیں ڈٹھا تاں تر اے
 جوان اوں کوں سڈ بندے پے ہن۔ جنہیں وچوں بک اوں مورتی ڈاڑھی والا ہڈھڑا ہا۔ او
 کھڑ تھا۔ او بندے ٹرے آئے تاں اوں پچھا۔ "کیا گالھ اے؟" او تر پے بک پے
 ڈو ڈیکھن بہہ گئے۔ تیں کچھ دیر دے بعد بک پولا۔ تیکوں سردار سڈ بندے پے۔ "اوں
 پچھا۔ "کیوں؟" "یتہ میں سردار آکھے" او انہیں بندیں نال تھی پاتیں او اوں کوں بد
 دساخ اچ گھن گئے۔ انہیں تہاں بندیں وچوں بک گیا۔ تاں جو سردار کوں اطلاع ڈیوے۔
 تھوڑی دیر دے بعد انہیں داسردار ہوں سارے بندیں کوں نال گھن تیں اتھاں سج گیا۔ ادا تھی تیں
 انہیں دے سردار کوں ملیا۔ سردار آکھا "میکوں ادا اوس لے جو توں پکڑیا گئیں، میڈی مجبوری اے"
 او گالھ نہ سمجھ گیا تے پچھیس "کہیں مجبوری اے؟" سردار ولدا ڈتا "پتہ بک ویندے" تھوڑی دیر
 دے بعد اوں ریش وچوں بک پاسو پھل چلی تیں بک جوان سردار دے اگو آکھڑا۔ اوں کوں ڈیکھ تیں
 اوں کوں سب کچھ سمجھ آگئی۔ اوندے ہتھ اچ تلوار ہئی۔ اوندے رنگ پیدا تھی گیا۔ تیں اوں کئی داری
 تھوڑ لڈا تیں الاون ڈی کوشش کیتی لیکن منہ وچوں کچھ نہ نکھتا۔ سردار داسکھ سٹ تے تلوار والا جوان
 اوں ڈو ودھیا۔ ڈو پے بندے آگے۔ تیں اوندے ہتھ پیر چا پکڑیونے تیں دل تلوار اوندی اچلی
 تیں پھج گئی۔ اوندی رت دی پہلی پھینگ جویں جو بھوئیں تیں ڈٹھی تاں سارے لوک خوشی کنیں تاریاں
 دجانوں، رنگ نہیں دیوں کس روز نال آکھا۔ اس دیر لہا گھدے دے

راز دیاں گالھیں

نمایاں گالھیں

مترجم :- قاسم جلال
 ناشر :- فنکار اکیڈمی ماڈل ٹاؤن بی بہاولپور
 صفحہ :- ۹۶ — سفید کاغذ، آفٹ چھپائی — کل ۸ روپے

خیل جبران دنیا دنیا منیا فلسفی ادیب ہے۔ جن کی کتابیں لکھتے
 دنیا دے ادب و روح ڈھیر دھارا لکھتے۔ دنیا دی شیت اسی کی ایک ہی زبان ہووے
 لکھنے دے روح جبران دیاں کتاباں دا ترجمہ نہ بلدا ہووے۔ او دنیاں مشہور کتاباں
 وچوں THE PROPHET دی ہک مشہور کتاب ہے۔ جیندا ترجمہ نہیں قاسم جلال
 ہواں لکھتے۔

تحریر منڈھ توں توڑ تئیں صاف ستھری بابا محاورہ، سلیس تے رواں ہے
 جیکوں پڑھتے ترجمہ دی بجائے تخلیق دانگان لکھتے۔ بعض جین مترجم اینٹیاں
 کاڈھاں دی درتن ایندے ہوندے ہوئے دی ترجمہ دی روح لکھتے فنی
 مجروح نہیں تھی۔ عینکی ادب داسرائیکی ترجمہ کرن دی روایت ساڈے ادب
 حالی نوں شے ہے۔ جیکوں کی لکھاری اگوں نہاں ہے کریندن۔ میں جوں لے نال
 "راز دیاں گالھیں" دی حیثیت سب توں نوکیلی ہے۔

قاسم جلال سوں لکھے پڑھے لکھاری دیاں خاطرانہ صلاحیتاں دے نال نال
 ادب دا گہناں داوی اعتراف کرنا پوندے۔ کتاب اپنے موضوع دے اعتبار نال بہوں
 دل چکوں مترجم دے اسلوب بیان کھرا تے سنگم آوے۔
 "راز دیاں گالھیں" پڑھن لکھنے تعریف جوگی ہے۔
 فنکار اکیڈمی بہاولپور لے کتاب چھاپ تے سرائیکی شری ادب دی ہک دلچسپ خدمت
 کیتی ہے۔

— خدائے اطرہ

محمد ریاض خا کوانی

ل

تیبے عشق اچ اکیھاں پوراں
تخلیق دایش مشوراں
میں نور تیبے دانوراں
کائنات دایں دستوراں
میں آدم زاد — ضروراں
کیا چناں حور قصوراں
میں ابد تائیں محسوراں
توں اکہ بھلا کتھ دوراں
میں وقت دا خود منصوراں
تیبہ ابد تائیں مشکوراں
اس گالھ توں پہوں رنجوراں

کریں معاف ریاض نماں
میں عاصی پہوں مشوراں

خود جلوہ تے خود کوہ طورآں
میں سانگ تیں سانگ رچائی
تیں روح و پھول روح پائی
گو راز تیبہ ہی تخلیق آئے
میدہ وسعت لا امکانی
میکوں تیبہ رے مال پیارے
تیں اکیہیں یار — پلائی
نت رہنداں نظر ریکائی
کئی جلوے دواں سمائی
تیں اشرف میکوں اکھیا
میں کیا ہم کیا تھی گیاں